

I. Istoricul unei porțiuni din Calea Mogoșoaiei/Calea Victoriei

Orașul București s-a dezvoltat, aproape concentric, pornind de la Curtea Domnească/Curtea Veche, ritmul de amplificare accentuându-se spre nord în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, mai ales după ce, în anul 1692, Constantin Brâncoveanu Voevod hotărăște trasarea unui drum domnesc. Calea pleca de la Dâmbovița și mergea dincolo de mănăstirea Sărindari, până la locul unde se va ridica Hanul Filaret, iar de acolo se lega de drumul Brașovului. Numit în 1696 Ulița Mare/Calea Brașovului aceasta va purta apoi numele de Podul Mogoșoaiei, iar din 1878 - Calea Victoriei.

Podul Mogoșoaiei a crescut ca întindere odată cu orașul. Dacă de la trasarea sa punctul de pornire a rămas același – Dâmbovița - finalul uliței, mereu schimbat, a fost marcat cu anume precizie, prin amplasarea în locul acela a uneia dintre importante bariere de intrare/ieșire și, implicit, de vămuire ale orașului, după care urma drumul spre alte localități. Cronologic se pot stabili ca etape semnificative ale prelungirii sale, etape care au însemnat implicit și creșterea spre nord a orașului: 1730 până la “Puțul cu Zale” în dreptul Bisericii Kretzulescu; 1750 până la “Livedea Văcărescului”, proprietatea lui Ianache Văcărescu unde va fi mai târziu Grădina Episcopiei și apoi Ateneul; 1818 până la strada “Fântâni”/G-ral Berthelot. În anul 1830 atinsese deja limita de nord, respectiv Capul Podului/Piața Victoriei când se va face și prima amenajare a viitoarei piețe.

Prin prevederile Regulamentului Organic, în 1832 s-au stabilit ca limită de nord a orașului șoselele: Șos. Basarabilor (bd. N. Titulescu), Șos. Bonaparte (bd. Iancu de Hunedoara), continuată la est de Șos. Ștefan cel Mare. Linia de centură era străpunsă de o serie de artere principale care legau nucleul central al orașului de drumurile țării. Pe lângă acestea existau desigur străzile secundare apărute mai întâi după interesele localnicilor și, din secolul al XIX-lea, tăiate conform deciziilor luate, pe criterii urbanistice, de Serviciul tehnic al Primăriei. Cele mai multe străzi, până la mijlocul secolului al XIX-lea, erau orientate pe direcția sud-nord așa cum sunt: Ulița

¹ Denumirea străzii se va folosi în raport cu perioada de referință, respectiv, Podul Mogoșoaiei până la 1878, apoi Calea Victoriei. De asemenea numerotarea va fi conform celei identificate: nr. 175 până la sfârșitul secolului al XIX-lea, nr. 151 de atunci până în prezent.

Berzei/Buzeștilor; Ulița Clopotarii Vechi, Ulița Cometa/str.Căderea Bastiliei, Ulița Polonă sau Ulița Herăstrăului/Calea Dorobanților, cea mai importantă arteră după Podul Mogoșoaiei din zona de nord.

Circulația printre acestea se face prin ulițe de rangul doi și trei dispuse în general tot de la sud la nord, iar puține dintre ele de la est la vest. Între ulița Berzei/Buzeștilor, Podul Mogoșoaiei și Ulița Herăstrăului/Calea Dorobanților se aflau puține trasee de legătură. Spre vest, de la Podul Mogoșoaiei, porneau străzile Filip/Moxa, Occidentului, Frumoasă și Filipescu/Sevastopol, iar spre est, după strada Biserica Amzei, urmau străzile Romană/N. Iorga și Puțul de Piatră/Orlando/Gina Patrichi, ultima uliță având dublă orientare, la început vest-est și apoi sud-nord, când se desfășura aproape paralel cu o porțiune din Podul Mogoșoaiei.

Creșterea spre nord a orașului reflectă pe de o parte ritmul său rapid de dezvoltare iar pe de altă parte interesul special pentru unele trasee dintre care se detașază în mod evident Podul Mogoșoaiei. Dacă la început gradul de ocupare este redus, dominante fiind terenurile cu funcțiune agricolă, în scurt timp crește numărul loturilor, prin divizarea între mai mulți proprietari, și - de asemenea - gradul de ocupare a lor cu construcții. Astfel, conform Catagrafiei din 1798, în cele 16 mahalale cuprinse în "Plasa Podul Mogoșoaiei" se aflau 1092 case. Prin comparație, aceeași statistică numără în "Plasa Târgului de Afară" (Podul Târgului de Afară/Calea Moșilor), în cele 18 mahalale, numai 608 case. Funcțiunea dominantă a clădirilor zonei este aceea rezidențială, respectiv locuințe ale familiilor boierești de rangul I și II, fără a se exclude total casa mai modestă sau clădirile cu funcțiune mixtă : comerț și locuință.

Interesul crescând pentru această arteră este determinat de o serie de factori sociali, administrativ, urbanistici, cei mai semnificativi fiind: a) mutarea Curții Domnești din vechiul amplasament ruinat. Ea se va situa, încă din secolul al XVIII-lea, temporar, în case boierești de pe Podul Mogoșoaiei, pentru ca din secolul al XIX-lea să se stabilizeze definitiv pe această stradă. Ca urmare, artera devine o stradă rezidențială de primă importanță; b) terenul mai propice construcțiilor, față de cel din lunca Dâmboviței, fiind ferit de inundații; c) accesibilitatea în/și din oraș către teritoriile limitrofe. Ori, dincolo de "bariera de la Capul Podului", de-a lungul drumului ce îl continua, în porțiunea aflată inițial în extravilan, conform obiceiului ca familiile cu stare să aibă și o reședință de vară, se vor ridica conace boierești sau construcții pentru desfătarea Domnului, cum au fost chioșcul lui Mavrogheni sau casele Cantacuzino/Moruzzi, ridicate la sfârșitul

secolului al XVIII-lea, reședințe care, odată cu dezvoltarea spre nord a orașului, vor intra în teritoriul intravilan.

După anii 1818-1830 - ultima perioadă de prelungire a străzii - pe porțiunea finală, care începea de la ulița Fântânii/G-ral Berthelot către nord și ținea până la ceea ce va deveni - și va rămâne - punctul terminus al traseului: Capul Podului/Piața Victoriei, se vor construi o serie de reședințe importante. Astfel pe latura dinspre vest a străzii se va ridica Palatul Știrbei, proiectat de arhitectul Sanejouand (cca 1830), la întretărirea Podului Mogoșoaiei cu Podul Târgoviștei/Calea Griviței, casele Romaniti unde, la sfârșitul secolului al XIX-lea, prin amplificarea clădirii de arhitectul Nicu Cerchez, se va instala Ministerul de Finanțe și Ministerul Agriculturii și Domeniilor, apoi parcelele cu casele Bellu-Slătineanu, Al. Filipescu-Vulpe și Cesianu (sau Cezianu), pe al căror teritoriu unificat se va construi, după 1891, clădirea Academiei Române. Urmează proprietățile și casele Filip Lenș/Vernescu - clădire de la începutul secolului al XIX-lea, refăcută în mod radical, în 1885, după proiectul arhitectului Ion Mincu și casele Cantacuzino - clădiri din secolul al XIX-lea - reconstruite la începutul veacului următor, după planurile arhitectului I. D. Berindei într-o porțiune întreruptă doar de străzile Moxa și Occidentului. Iar după ulița Frumoasei, tot pe latura de vest, se plasează proprietățile George Filipescu (Philippesku) și apoi Ianku Filipescu (Philippesku). Urma strada ce purta în vechime numele de “Ulița Filipescului”, deoarece se întindea de-a lungul proprietăților acestuia, pe latura căreia, spre nord, se afla marele cimitir al evreilor sefarzi, cimitir închis la sfârșitul secolului al XIX-lea și desființat în 1942, uliță ce va lua numele de “strada Sevastopol” după războiul Crimei (1853-1856). În ultima porțiune a străzii, tot pe latura de vest, se remarcă elegantele case în expresie romantică-neogotică, proiectate și construite în 1888 pentru el însuși de arhitectul Grigore Cerchez, după care se înșirau alte parcele, fără răsunet, până când, la 1900, în capătul străzii se va ridica - operă în stil neoromânesc a arhitectului Nicolae Mihăescu - clădirea Palatului Funcționarilor Publici, menită a constitui, între sfârșitul străzilor Calea Victoriei și Buzești, o parte din frontul de sud al pieței Victoriei.

Latura de est a străzii este marcată de prezența celor două edificii de cult biserica Popa Cosma sau Sf. Nicolae Tabacul (1847-1848, 1864) și biserica Sf. Vasile cel Mare (1838-1847). Între ele se vor amplasa alte proprietăți importante prin prestigiul proprietarilor lor și prin valoarea clădirilor ce-i reprezintă: Grădișteanu, ce-și reconstruiește “hotelul” personal la sfârșitul secolului al XIX-lea într-o viziune eclectic-academică de mare rafinament - arh. G. Băicoianu, casele Florescu/Manu, datând și păstrând sobrietatea neoclasică

specifică primei părți a aceluiași veac, casele Trubetzkoi/Nenciu, construcție tot din perioada citată dar care va fi refăcută parțial în anii 1886 sau casele foste J. Philipesco/Plagino, devenite Dissescu odată cu remodelarea lor, la începutul secolului al XX-lea, după proiectul arhitectului Grigore Cerchez, în expresie arhitecturală neoromânească. Pe latura estică a Podului Mogoșoaiei se va amplasa, anterior anului 1852, și “casa cu cariatide” proprietatea colonelului N. Băleanu, apoi casele Grigore Cantacuzino, chiar la colțul cu strada Puțul de Piatră și - mult mai încolo, după străduța ce se va numi inițial Clopotari Noi, devenind strada Grigore Alexandrescu - va urma proprietatea Olănescu, unde se va construi la începutul secolului al XX-lea impozanta casă/hotel particular al familiei, opera arhitectului I. D. Berindei.

Podul Mogoșoaiei/Calea Victoriei va rămâne un traseu fără concurență până la sfârșitul secolului al XIX-lea când, pentru fluidizarea circulației, se propune tăierea unei artere paralele plasată spre est, ce primește numele de Bulevardul Colței², stradă care își va câștiga curând propriul prestigiu.

II. Istoricul locului

La întretăierea Podului Mogoșoaiei cu ulița Filipescului/str. Sevastopol se va situa una dintre proprietățile Ianku Philipescu/Filipescu și Mariei Filipescu, care după 1890 trece în proprietatea lui Costică Cesianu. Imobilul³ Filipescu/Cesianu, purtând inițial adresa Podul Mogoșoaiei nr. 175, are formă rectangulară cu latura mai lungă pe str. Sevastopol și cea mai scurtă pe Podul Mogoșoaiei și se învecina la sud cu un alt imobil Filipescu (nr. 171, apoi 173), la est cu Podul Mogoșoaiei, la vest cu imobilul Otto Blascheck, din str. Sevastopol nr. 34, iar la nord cu str. Filipescu/Sevastopol.

² Conform adresei Ministerului de Interne, “Bulevardul Colțea s-a aprobat a se deschide la 2 mai 1894 și s-a decretat în luna iunie a aceluiași an la lărgimea de 40 m. El se împarte în trei secțiuni: secțiunea I-a începând de la șos. Kiseleff (capătul Căii Victoria) și continuând până la intersecția stradelor Romană și Primăverii; secțiunea a II-a din str. Romană până în str. Clementei; secțiunea a III-a din str. Clementei până la Piața Sf. Gheorghe” (Cf. AN. DMB. Fond PMB-Tehnic, dosarul 20/1894). Se considera atunci că “din cauza situației sale și a stradelor ce are a traversa, urmează a fi executat în toată întregimea” ceea ce în realitate nu se va putea realiza din cauza costurilor ridicate ce le presupunea exproprierea parcelelor. Proiectul se va realiza pe porțiuni, prima fiind gata la 15 mai 1896 ceea ce determină afirmația “terminarea deja a secției I dă tăria faptului îndeplinit”.

³ Termenul de imobil va fi folosit în articol în sensul juridic adică: porțiune de teren neconstruită sau construită.

Între anii 1875-1909, în cadrul procesului de sistematizare urbanistică a tramei stradale bucureștene, pentru Podul Mogoșoaiei/Calea Victoriei și strada Filipescu/Sevastopol ce mărginesc imobilul Filipescu/Cesianu, se vor stabili planuri de aliniere care urmăresc regularizarea traseului, modificarea prospectului acolo unde se impune și intrarea în prevederile regulamentului de construcție în vigoare. Acest tip de intervenție a constituit, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, una din cele mai ample operațiuni urbanistice ale Serviciului Tehnic al Primăriei Capitalei. Adoptate de Consiliul Comunal de obicei în mai multe etape, planurile au devenit operaționale după obținerea avizului de specialitate al Ministerului de interne și emiterea Decretului Regal care le institua. Aplicarea lor s-a făcut total, parțial sau deloc, în funcție de posibilitățile financiare ale primăriei orașului de a suporta costul exproprierilor.

Astfel, alinierea străzii Sevastopol se votează în anii: (I) 1875/1876, când i se hotărăște un prospect mai larg, ceea ce ar fi determinat obligativitatea retragerii construcțiilor ce mărgineau strada Sevastopol pe ambele laturi⁴; (II) 1889, se stabilește un alt prospect, cu modificări minime pe latura de nord, ce nu afectează imobilul Cesianu, amplasat pe latura de sud a străzii⁵.

Pentru Calea Victoriei primul plan de aliniere ce datează din anul 1889⁶ prevedea, pe de o parte, lărgirea străzii prin retragerea pe noua aliniere a unor construcții și cedarea terenului ce depășea noua linie, pe de altă parte, în urma modificării parcelelor și a apariției unor de mare anvergură, așa cum era imobilul Academiei Române, devenea necesară modificarea corespunzătoare a numerotării imobilelor. Astfel,

⁴ În dosarul privind "Alinierca și nivelementul stradei Sevastopol, 1875, se afirmă : "Consiliul în ședința sa extraordinară [...] 15 nov. 1875, a aprobat acest plan [...] lărgimea de 12 m...". Primar. "Consiliul în ședința extraordinară de la 23 august 1876, observând din nou acest plan și având în vedere că alinierea trasă pe dânsul nu este aprobată de Minister, având în vedere că prin aplicarea acestui plan [...] comuna ar fi expusă a plăti sume însemnate [...], a decis a se reduce lărgimea actuală de 6 stânjeni la 5 stânjeni..." (AN. DMB. Fond Alinieri. Pl. 389/1875-1876).

⁵ "Plan strada Sevastopol" – 1889 - "Acest plan s-a examinat de Comisia permanentă de alinieri în ședința sa de la 27 oct. 1889 și s-a aprobat așa cum se află proiectat. Acest plan s-a votat de Consiliul Comunal în ședința de la 9 nov. 1889 [...] Aprobat de Ministerul de Interne cu adresa nr. 12031 din 25 iul. 1891, cu Decret Regal nr. 2306 din 4 iulie 1891." (AN. DMB. Fond Alinieri. Pl. 267/1889).

⁶ Conform "Plan Aliniere Calea Victoriei" – 1889 - "Copie de pe votul Consiliului Comunal, ședința din 2 sept. 1889. Se aprobă Calea Victoriei între strada Doamnei și Șosea..." [...] "Copie de pe votul Consiliului Comunal, ședința din 30 sept. 1889 (4 oct. 1889). Planul str. Victoria se aprobă..." (Numerotarea străzii se modifică de la Hotel Herdan nr. 19 (fost 37) și Casa Castriș nr. 16 (fost 36)...) (AN. DMB. Fond Alinieri. Pl. 264/1889).

pornind de la str. Frumoasă spre Piața Victoriei, pe stânga numerele noi erau: 145 (fost 169), 147 (fost 171), 149 (fost 173), 151 (fost 175) imobilul Filipescu. Urma, după strada Sevastopol, imobilul cu nr. 155 (fost 179) întrucât cel de la nr. 153 (fost 177) dispărea, datorită lărgirii prospectului străzii Sevastopol spre nord. Numerotarea continua mai departe până la ultima casă de pe Calea Victoriei, nr. 203 (fost 175). Noua numerotare se va aplica în secolul al XX-lea, păstrându-se până în prezent.

Alinierca străzii Calea Victoriei se va repune în discuție în anul 1909⁷, când se stabilesc reguli noi, nuanțate pe porțiuni de stradă în raport cu funcțiunile existente sau posibile și se adoptă o lege prin care proprietarii ce-și modifică clădirile într-un termen dat, adică anii 1909-1917, încadrându-se astfel noii alinieri, se bucură de o serie de facilități fiscale.

Intervențiile urbanistice hotărâte în anul 1909 nu aduc schimbări imobilului Constatin Cesianu de la nr. 175/151, deoarece clădirea era retrasă deja pe noua aliniere stabilită în 1889. Este drept că acum, conform noului plan, ar trebui să renunțe și la o fâșie de grădină, dar aceasta numai în cazul în care se realiza retragerea de la stradă a casei situată la nr. 173, casa Filipescu, ceea ce nu s-a mai întâmplat. Imobilul va păstra configurația inițială, pierzând în timp (după anul 1940) lotul de pe str. Sevastopol nr. 36, parcelă care a fost totuși tratată totdeauna ca un lot separat de imobilul principal.

Schimbări radicale de viziune urbanistică în zonă apar ca rezultat al “Planului director de sistematizare al Municipiului București”, adoptat în 1936. Astfel în cazul imobilului din Calea Victoriei nr. 151, pe care se mai păstra pe lângă casa Filipescu/Cesianu și grădina/parc mobilată cu arbori bătrâni, era interzisă ocuparea cu alte construcții fiind considerat spațiu aparținător zonei de verdeață a orașului.

Această prevedere va fi determinantă pentru funcțiunea ulterioară a imobilului, întrucât noului proprietar – Societatea de Radiodifuziune Română - care dorea să-și ridice pe terenul respectiv o

⁷ În “Plan Aliniere Calea Victoriei” – 1909 – “Aprobat de Consiliul Municipal [...] 26 mai 1909. De Ministerul de Interne cu adresa nr. 22098/23 nov. 1909 și cu Decret Regal nr. 2200/9 iulie 1909 și nr. 3139/19 nov. 1909 [...]” În ședința din 26 mai a.c. ați aprobat alinierea Căii Victoria pe lărgimea de 18 m. Prin înaltul Decret Regal nr. 2200 [...] s-a aprobat această aliniere numai pe porțiunea cuprinsă între Piața Victoriei și Calea Griviței, între str. Al. Lahovari și str. Doamnei și între str. Lipscani și Cheiul Dâmboviței...”. Urmează aprobarea și a celorlalte porțiuni după modificările cerute variind soluțiile “...Pe porțiunea dintre str. Lipscani și calea Griviței se aprobă construcția pe linie cu magazine, iar **din Calea Griviței până la Piața Victoriei se construiește cu grădini de fațadă pe 5m adâncime.**”(s.n.).

clădire nouă, adaptată necesităților sale de funcționare, cererea îi va fi respinsă de Primăria Municipiului București sub motivația “Teren...cuprins în spațiul verde decretat conform Planului director de sistematizare -spații verzi”⁸. Urmarea a fost schimbul realizat de SRR cu Primăria Municipiului București, prin care PMB îi cedează din proprietățile sale un teren construibil și primește în schimb imobilul din Calea Victoriei nr. 151, căruia îi conferă o destinație mult mai potrivită, aceea de “**Muzeu Comunal**”⁹.

III. Istoricul proprietății imobilului

Reconstituirea regimului de proprietate¹⁰ al parcelei rectangulare situată la întretăierea Podului Mogoșoaiei cu ulița Filipescului, cea de pe lângă “Mormintele Ovreilor”, s-a putut face pe baza înscrisurilor din planurile cadastrale și a anuarelor publicate în epocă, a unor acte și alte mărturii scrise. Coroborând aceste date, s-au putut stabili următorii proprietari ai imobilului de pe Podul Mogoșoaiei/Calea Victoriei 175/151, în ordinea cronologică a posesiei:

1. Proprietatea Philipescu/Filipescu, ? – 1890 și anume: Ianku Filipescu în 1846 și 1852¹¹, apoi Maria C. Filipescu, până în anul 1890, când vinde imobilul din Calea Victoriei nr. 151 lui Constantin Cesianu¹²;
2. **Proprietatea Cesianu**, 1890-1935 și anume: Constantin Cesianu între anii 1889-1914, anul decesului. Este moștenită de copiii săi, George, Ștefan, Constantin (Dinu) K. Cesianu și Maria I. Arion (născută Cesianu), împreună cu mama lor, care are numai drept de

⁸ În adresa S.R.R. către Primăria Sectorului I Galben se cereau date privind regulamentul de construire al zonei deoarece: “Societatea noastră dorind a începe studii pentru un imobil [clădire] pe terenul său din Calea Victoriei nr. 151 colț cu Sevastopol...” (Arhiva Primăriei Municipiului București, Fond Tehnic, Primăria Sectorului I Galben dosar 99/1936).

⁹ În “Tablou de toate bunurile (clădiri, terenuri etc.) pe care le are PMB” în anul 1942 este notat: “Sect. I Galben [...] c) terenuri cu construcție [...] nr. crt. 228 Victoriei 151: Suprafața totală a terenului: 5037 mp.; Suprafața clădită: 547,69 mp.; Stare: bună; Destinația: Muzeul Comunal, Serv. comunal.” (Arhiva Primăriei Municipiului București, Fond Tehnic, Primăria Sectorului I Galben dosar 130/1942.)

¹⁰ Pentru a se stabili proprietarul imobilului din calea Victoriei nr. 151 s-au folosit, pe lângă acte, și informațiile oferite de: “Guide Damé 1887”, “Almanach du High-Life” ed. din anul 1889, 1898, 1900-1912, 1924; Cărțile abonaților S.A.R. Telefoane și Anuarele orașului București 1900; 1913 ; 1918 și Planuri de aliniere a str. Sevastopol și Căii Victoria, anul 1875, 1889, 1909 și Planul cadastral al orașului București, cd. 1895 și 1911.

¹¹ Conform notației de pe Planul cadastral Borroczyń, 1847, pl. 16, pe care numele este scris cu litere chirilice. Proprietatea rămâne similară în redactarea planului din 1852, dar numele este scris acum cu litere latine: Janku Philipesko.

¹² Pe baza actului de vânzare autentificat de Tribunalul Ilfov S. Not. la nr. 7574/1890.

habitațiune. Din 1919 Ștefan își vinde partea sa fratelui Dinu¹³. În 1935 se încheie actul prin care frații George și Constantin (Dinu) K. Cesianu, împreună cu sora lor Maria, în calitate de proprietari: “vindem de veci acest imobil, case, parc, dependințe, în suprafață totală de 5138 mp., Radiodifuziunii Române”¹⁴;

3. Proprietatea Radiodifuziunii Române, 1935-1939. Aceasta “cedează în deplină proprietate și folosință Primăriei Municipiului București întreg imobilul cu construcțiile aflate pe el în suprafață de 5.037 mp. imobil situat în București Calea Victoriei nr. 151, colț cu str. Sevastopol”. Tranzacția se realizează, pe baza unui “Contract de schimb”¹⁵;
4. Imobilul va rămâne în Proprietatea Primăriei Municipiului București din anul 1939 până în prezent. Noua proprietate a primăriei are următoarele dimensiuni și vecinătăți: la nord, pe o lungime de 82,10 ml. se învecinează cu str. Sevastopol; la sud, pe o lungime de 85,05 ml. în linie frântă se învecinează cu proprietatea E. Filipescu; la vest, pe o lungime de 59,10 ml. în linie frântă se învecinează cu proprietatea C. Blașek și la est, pe o lungime de 63,25 ml. se învecinează cu Calea Victoriei. Porțiunea de pe str. Sevastopol nr. 36 a fost înglobată lotului principal dispărând, încă în anul 1940, separarea între curte și grădina existentă.

III. Locatari principali: familiile Filipescu, Cesianu și Muzeul Comunal/Municipal

III.a. Perioada Filipescu (?-1889)

Familia Filipescu aparținea boierilor de rangul I din Țara Românească. Cunoscută din secolul al XVI-lea prin Udriște Postelnicul, al cărui fiu – Filip - “a dat numele moșiei și neamului Filipeștilor”, ea s-a înrudit cu marile familii Cantacuzino, Racovitza, Kretzulescu. În secolul al XIX-lea, din ramura lui Mihăiță Filipescu clucerul descinde căminarul Iancu Filipescu, căsătorit cu Ralița Nenciulescu. Aceștia au trei fii: Constantin Filipescu, deputat (1862), căsătorit cu Maria Ghica, fiica lui Grigore al IV-lea Ghica (1755-

¹³ Pe baza actului de vânzare din 1919, autentificat de Tribunalul Ilfov S. Not. la nr. 1996/1933. Diferența de dată în perfectarea tranzacției provine din privilegiul asupra proprietății păstrat de Ștefan până ce Dinu achită integral prețul, ceea ce s-a produs abia în anul 1933.

¹⁴ Pe baza actului de vânzare din 1935, autentificat de Tribunalul Ilfov S. Not. la nr. 4225/1935. Pretențiile Elenei K. Cesianu sunt deja stinse, ea primind bani (4.400.000 lei) de la societatea cumpărătoare, sumă asupra căreia are dreptul de uzufruct.

¹⁵ Pe baza Contractului de Schimb aprobat și autentificat de Trib. Ilfov S. Not. sub nr. 43729 și transcris sub nr. 18706/193 și Procesului Verbal din 16 mai 1940, de punere în posesie prin predarea imobilului, PMB oferă în schimb RR un teren construibil din șoseaua Kiseleff/bd. Mareșal Prezan/str. Maior Șonțu.

1834), domnitorul Țării Românești și a Eufrosinei Ghica, născută Săvescu; Alexandru Filipescu, căsătorit cu Alexandrina Ghica (sora Mariei Ghica, soția lui C-tin Filipescu); Iancu Filipescu.

Primul locatar cunoscut al imobilului situat pe Podul Mogoșoaiei și str. Sevastopol a fost Iancu Filipescu. Probabil el a construit casele de pe lot, în care a locuit cu soția lui, Ralița. Apoi, după decesul lui și al soției, la o dată necunoscută, probabil anterioară anului 1875, imobilul intră în administrarea nurorii sale, prințesa Maria Ghica Filipescu¹⁶ până la vânzarea¹⁷ din 1890. Prima etapă din istoria casei și a parcelei, datorită importanței sale, rămâne în conștiința orașului până la mijlocul secolului al XX-lea când referiri despre proprietatea respectivă mai apar sub numele de “Casa Filipescu”¹⁸.

III.b. Perioada Cezianu/Cesianu

Familia Cesianu¹⁹ este o ramură a familiei Jianu, boieri de rangul II din Oltenia/Romanați, cunoscuți din secolul al XVIII-lea de la Stan Jianul, vătaf de țigani domnești la Craiova în anul 1707. Din descendenții fiului său, Radu de Crușov, pârcălab de sat, se trage și Iancu Jianul, haiducul, ca și fratele acestuia, Dumitrașco, medelnicer și paharnic, cel care are în proprietate moșia Corlătești din Romanați, unde se va descoperi o piesă arheologică antică: stela funerară a lui

¹⁶ Dar pe Planurile de aliniere din 1875 apare ca proprietar Frusina Ghica. Se poate presupune o confuzie de identificare a proprietarului, Frusina (Eufrosina) Ghica fiind cuscra lui Iancu Filipescu și la acea dată este posibil să fi locuit în casele din Calea Victoriei 175, fiind văduvă din anul 1834. Din menționarea pe planurile de aliniere a Frusinei Ghica în 1875 și a Mariei Filipescu în 1889 se poate deduce, mai sigur, că la datele respective atât bătrânul Iancu Filipescu cât și fiul lui, Constantin, decedaseră. De altfel, în 1889 casa era, probabil, și nelocuită. Concluzia această este confirmată de datele publicate în “Guide Damé 1887” și “Almanach du High Life” ed. 1889, în care este menționată numai Maria Filipescu, născută prințesa Ghica (cu precizarea, în ultima revistă, a stării civile: văduvă) care locuiește în altă proprietate Filipescu, ce se situează tot pe Calca Victoriei, dar la nr. 153/131, colț cu str. Verde/G-ral Manu/Occidentului.

¹⁷ G. Costescu, în *Bucureștii vechiului regat*, susține că proprietatea de pe calea Victoriei colț cu str. Sevastopol a revenit lui Constantin Cesianu prin moștenire, de la soția lui, născută Brăiloiu. Datele existente nu confirmă atribuirea.

¹⁸ Într-un document emis în deceniul patru al secolului al XX-lea se afirmă: “Societatea noastră [Societatea de radiodifuziune], dorind a începe studii pentru un imobil pe terenul său din Calea Victoriei 151, colț cu Sevastopol, are nevoie de următoarele date [...] 7. Dacă în dreptul proprietății Filipescu (calea Victoriei) regimul este închis?”. (Arhiva Primăriei Municipiului București, Fond Tehnic, 99/1936).

¹⁹ Date privind familia Cesianu s-au reconstituit pe baza documentelor cercetate și a “Arborelui genealogic al familiei Jianu/Cesianu” (*manuscris, pus la dispoziție de familie*).

“Plautius Cesianus”. De la acest nume satul și moșia, conform dorinței proprietarului devin “**Cesieni**”, iar familia își schimbă numele din Jianu în **Cesianu**.

Unul din fiii lui Dumitrașco, pitarul Stan (Stănuță) Cesianu, se va căsători cu Maria Slătineanu. El se va așeza, la o dată necunoscută, în București și va locui, după informații neverificate, în Calea Victoriei nr. 111²⁰. Stănuță și Maria Cesianu vor avea patru fii²¹, dintre care cel mai mare, Constantin (1847-1913), avocat, mare proprietar și deputat conservator de Romanați, căsătorit cu Elena Brăiloiu, va locui în strada Batiștei la nr. 35 (1889) și apoi, din 1890, când cumpără casa, în Calea Victoriei nr. 175. Soții Constantin și Elena Cesianu au avut, de asemenea, patru copii, trei fii și o fiică. În ordinea nașterii, aceștia au fost: Ștefan (Plautius) (?-1933), “moșier”; Gheorghe (George) (1882-?), inginer agronom cu studii în Franța, administrator de bancă și director la Banca Națională; Constantin (Dinu) Cesianu (1887 sau 1888- ?) având studii de drept și politice la Paris, deputat, trimis extraordinar, apoi ministru plenipotențiar în Franța (1930-40) și Maria, căsătorită cu I. Arion.

Constantin Cesianu²² este primul dintre membrii familiei Cesianu proprietar al imobilului din Calea Victoriei nr. 175, Culoarea de Galben, locuind la această adresă până la decesul său survenit în anul 1914. În casă va locui, în continuare, Elena, văduva lui Costică

²⁰ Lista membrilor “High Life-ului” Bucureștilor din anul 1889 menționează, din familia Cesianu, pe Dimitrie Cesianu, inginer și Maria Cesianu, văduvă (evident, este vorba despre soția lui Stănuță Cesianu), care locuiesc în calea Victoriei, dar la nr. 111. La acea dată încă mai sunt menționați Costică și Elena Cesianu, locuind în str. Batiștea nr. 35 sau Nicolae Cesianu cu soția sa, Maria, din str. Mercur nr. 8. Conform Planului de aliniere a Căii Victoria din 1889, la nr. 109-111 (fost nr. 133-135) locuiau Ștefan Bellu și Nicu Cesianu. Cam în aceeași perioadă parcela va fi achiziționată pentru Academia Română.

²¹ Ceilalți frați, fiii lui Stănuță Cesianu, sunt: Dimitrie (1852-1898), prefect de Romanați, ulterior desfășurând o rodnică activitate ca Director general al PTT. Era căsătorit cu Elena (Lala) Bibescu. Soții își vor construi în anul 1893 case și dependințe pe Calea Victoriei nr. 188, colț cu str. Cosma, unde vor locui până la sfârșitul vieții. Urmează Ioan (Iancu) (1854-1935), căsătorit cu Maria Ghermani; și Nicolae (Nicu) Cesianu (1856-1914), inginer silvic, senator, membru fondator al Jockey Club-ului, căsătorit cu Maria Florescu. Nicu Cesianu își va construi în anul 1892 casă în str. Clementei nr. 7 (acum, str. C. A. Rosetti nr. 5).

²² Ștefan Cesianu a fost căsătorit cu Maria Ghika (din familia Ghiculeștilor, domnitoare în Țara Românească), având un fiu, Constantin (Dinu) Cesianu, diplomat, căsătorit cu Ioana Dinu Cesianu, vara sa, și o fiică Despina. Gheorghe Cesianu a fost căsătorit de două ori și anume cu Elisa Băicoianu, apoi cu Alexandrina Kuprenski, iar Constantin (Dinu) Cesianu a fost căsătorit cu Maria C. Filipescu.

Cesianu, care mai era în viață în anul 1923 (data decesului nu se cunoaște dar, probabil, este anterioară înstrăinării casei).

Tot în casele din Calea Victoriei nr. 151 își vor avea domiciliul stabil în câte o perioadă și fiii lui Constantin/Costică Cesianu: Ștefan Cesianu și soția sa, Maria, născută Ghica (1908-1912); Gheorghe (George) cu soția, Eliza (1912-1924), născută Băicoianu și Constantin (Dinu)²³ cu soția sa, Maria, născută C. Filipescu (din anul 1923), dar configurația locatarilor a fost mereu în schimbare. Astfel, în anul 1913 la adresa din Calea Victoriei 175 sunt menționați, pe lângă proprietar, bătrânul Costică Cesianu, următorii : Ștefan K. Cesianu, moșier, Ștefan Cesianu, moșier și Gheorghe, tot moșier, deci 4 familii.

În 1935, când nu mai stătea în casă nici un membru al familiei Cesianu, se decide de proprietari vânzarea imobilului Radiodifuziunii Române ce era interesată, însă, numai de teren.

Ulterior, în urma schimbului, noul proprietar, Primăria Municipiului București, care o preluase în anul 1940, o repartizează inițial “Inspectoratului Muzicilor Militare”. Dar în același an, Muzeul Comunal rămânând fără sediu, se decide ca imobilul să fie dat în folosința acestei instituții.

III.c. Perioada Muzeului Comunal/Municipal

Muzeul Comunal, a cărei înființare s-a pus în discuție în anul 1921 de către primarul orașului București, dr. Gheorghievici, a luat ființă în 1929, odată cu începerea adunării obiectelor de colecție. Inaugurarea oficială s-a făcut în anul 1931, Muzeul fiind plasat, la recomandarea CMI, în Casa Moruzi - “Casa cu lanțuri” - din Calea Victoriei nr. 107 (fost nr. 131). Dar în anul 1939 muzeul se închide în vederea restaurării clădirii, reședință boierească din secolul al XVIII-lea. Colecțiile muzeului sunt mutate inițial în spații închiriate de primărie, respectiv în str. Știrbei Vodă nr. 47, iar ulterior la nr. 34. În ce privește sediul de bază, clădirea “Casa Moruzi”, după cutremurul din anul 1940 suferă grave deteriorări, drept care se decide demolarea ei²⁴ și stabilirea unui alt sediu pentru Muzeul Municipal. 1941 se

²³ În mai multe documente și scrieri s-a făcut confuzia între Constantin Cesianu, tatăl - moșier și deputat - și Constantin (Dinu), diplomatul, figură mult mai cunoscută prin activitatea sa. Dinu, fiind născut în anul 1887, nu putea fi proprietarul casei în anul 1895. Probabil de aceea fiii lui Constantin își vor adăuga, ca inițială a tatălui, nu litera C. ci litera K., ei identificându-se în acte ca: Ștefan K. Cesianu, George K. Cesianu.

²⁴ Decizia de demolare a fost contestată în epocă, având în vedere că era vorba despre ultima casă de secol al XVIII-lea păstrată pe Calea Victoriei. În afară de starea sa, la luarea deciziei finale a contat faptul că pe locul său trebuia să treacă unul dintre traseele ce închideau așa numitele ringuri de circulație, cf. cu “Planul director de sistematizare aprobat în 1936”.

hotărăște de Primărie a se ceda muzeului imobilul “Casa Filipescu/Cesianu” din Calea Victoriei 151. Etapele semnificative ale funcționării MMB în imobil sunt:

- Mutarea colecțiilor Muzeului în imobilul din Calea Victoriei nr. 151 (în iunie 1941, acțiunea era deja realizată). Nu se discută etalarea lor, deoarece și această clădire trebuia reparată, situația rămânând incertă din cauza războiului;
- În 1944 colecțiile muzeului, pentru a fi protejate de bombardamente, se evacuează la moșia Seulescu din com. Raznic, jud. Dolj;
- În 1945 se efectuează reparații la “localul Muzeului Comunal din Calea Victoriei nr. 151 de antrepriza Alex. Dan, în baza contractului nr. 33580/946, lucrări...necesare în urma bombardamentului”²⁵;
- După revenirea colecțiilor, se pregătește inaugurarea Expoziției permanente în anul 1948;
- Colecțiile muzeului sunt mutate în mod intempestiv, în luna aprilie a anului 1948, în clădirea Muzeului de artă națională din șos. Kiseleff nr. 3, conform dispoziției Ministerului Artelor²⁶;
- Clădirea va reveni Muzeului în anul 1951, care o va folosi cu funcțiunea de depozit și birouri. Organizarea expunerii este din nou amânată, deoarece ea trebuia să se încadreze în exigențele noi viziuni asupra istoriei. Abia în anul 1959 “Muzeul de arheologie și istorie a Bucureștilor” își deschide expoziția permanentă la Palatul Șuțu. În clădirile casei Cesianu continuă să funcționeze partea științifică, administrativă și depozitele Muzeului Municipiului București.
- În 1977 Muzeul este mutat, în grabă, din casa Cesianu pentru a face loc depozitelor Teatrului de Operetă, instituție care, din 1988 până în 1990, administrează clădirea pe baza Ordinului nr. 69/10.03.1988 al Comitetului pentru Cultură și Educație al Municipiului București.
- Prin Decizia nr. 127/29 decembrie 1990 a Primăriei Municipiului București s-a anulat ordinul, iar clădirea a

²⁵ Conform AN. DMB, Fond PMB-Tehnic dos. 51/1945.

²⁶ “Notă informativă: 1. Am evacuat imobilul din Cal.Victoriei 151 proprietatea PMB în favoarea Min. Minelor și Petrolului pe timp de 10 ani drept de folosință [...]”. Arhiva MMB.

revenit în administrarea Muzeului Municipiului București. Muzeul a putut să preia imobilul în folosință abia în anul 1992, în urma unei serii de demersuri juridico-administrative.

I. Etapele de construcție a clădirilor

Etapa I: ante 1846-1888. În absența autorizației de construcție (exclusă în cazul în care clădirea s-a ridicat anterior anului 1832), a planurilor și fără a se cunoaște care era familia lui Iancu Filipescu la data când construiește casele, se poate deduce, pe baza informațiilor grafice oferite de Planul Borroczyń, numai că pe lotul proprietate Iancu Filipescu a construit anterior anului 1846, posibil în deceniul 2-3 al secolului al XIX-lea, două clădiri, probabil pentru folosința a două familii.

Clădirea **A.**, construită din cărămidă îngustă; în formă de L cu aripa scurtă, era amplasată de-a lungul celor două străzi pe limita de nord-est a lotului, având latura mai lungă pe strada Sevastopol, iar cea mai scurtă spre Podul Mogoșoaiei.

Clădirea **B.**, în formă de I, era amplasată pe limita de lot către str. Sevastopol. Între cele două clădiri distanța este redusă la extrem.

Ceea ce constituie o trăsătură deosebită este ocuparea numai a laturii de nord a lotului. Sunt posibile două cauze, fie una dintre ele, fie ambele concomitente: ori achiziția lotului s-a realizat în două etape, între care prima a fost parcela din nord pe care a construit; ori a existat intenția de a construi o clădire mai importantă după prima casă, mai modestă, lăsând loc în această perspectivă către strada principală – Podul Mogoșoaiei. Pe baza informațiilor cartografice, certă este compunerea parcelei în 1846 din două zone distincte: zona nord și nord-vest, pe care se află cele două case și două curți și zona sud-est, pe care se află grădina. Situația este puțin modificată în 1852, când dispare separarea dintre curți și avem: zona nord - casele cu curtea - și zona sud - grădina. Acum se constată și achiziția unui al doilea lot, în continuare, pe str. Sevastopol, lot pe care se află două construcții și e împărțit similar: curte și grădină.

Etapa II: 1889: se solicită aprobarea pentru reparații²⁷: “având a drege ciubucurile în fața stradei...și aripa parțial tencuită atât în față cât și pe interiorul curții.” Se emite autorizația nr. 6, ce preciza: “se autoriză... a repara simplu la proprietatea nr. 175 din str. Victoria, secțiunea I, ocolul I casele de la fața stradei făcându-le parțial tencuieli

²⁷ Cerea este semnată de Dumitru D. Mitzatzos (cf. semnăturii) sau Miceaciu (cf. autoriz.), care solicită: “la proprietățile mele din Cal. Victoriei 175”. Este posibil să fie antreprenorul (AN. DMB Fond PMB-Tehnic dos. 48/1889 fila 129+154).

interne și externe, dregând ciubucăria coronamentului, vopsindu-le interior și exterior. Nu are voie a face consolidări. Nu are voie a repara casele din fundul curții.”

Interdicția de a face intervenții mai ample este determinată de realizarea, în anul respectiv, a Planului de aliniere a străzii Calea Victoriei, plan care prevede noua linie de aliniere către Calea Victoriei a imobilelor care o mărginesc. În același timp se va stabili și altă regulă pentru str. Sevastopol. Conform acestor două regulamente, casele din imobilul Filipescu/Cesianu este necesar să se retragă cca 2 m spre Calea Victoriei și deloc spre str. Sevastopol, stradă care aplică lărgirea numai pe latura sa de nord.

Etapa III: 1891. În acel an, un Cesianu, care locuiește în str. Dionisie la nr. 60²⁸ solicită, “voină a face reparațiuni de întreținere la proprietatea mea din Calea Victoriei nr. 175, vă rog...autorizație. Aceste reparațiuni constând în facere de tencuieli și vopseli interne și externe, refaceri de dușumele, uși, sobe, ferestre și orice alte lucrări prevăzute la art. 149 din Regulament... În nota explicativă se precizează “Casele sunt supuse retragerii spre Calea Victoriei și pe aliniere spre str. Sevastopol, sunt de zidărie masivă, solide dar starea lor actuală lasă de dorit... Se decide ca lucrările să fie autorizate când se va retrage pe aliniere.

Concluzia : ”la acte, ne mai prezentându-se”.

Etapa IV: reparațiile radicale din 1892. Ștefan K. Cesianu cere Primăriei comunei București²⁹ “dorind a face reparațiuni radicale clădirilor mele din imobilul după Calea Victoriei nr. 175, vă rog [...] a-mi acorda această autorizațiune deoarece lucrările pentru fixarea alinierii despre Calea Victoriei, unde sunt supus retragerii, s-au și făcut”. Nota precizează “sunt de părere, în urma alinierii date la fața locului, 6 m din axa străzii, a se da voie...”. Drept care se emite autorizația nr. 268 în luna august a anului 1892: “se autoriză ... a repara radical la proprietatea nr. 175 din Calea Victoriei sect. I, ocol. I reconstruind fațada pe aliniere, 6m din axa străzii,[a] face orice reparație interioară sau exterioară menite a consolida clădirea, a întări temeliile, a transforma distanța ei, a o ornamenta, a înălța tavanurile sau zidurile, conform regulamentului ... Fațada clădirei reconstruite se va așeza pe aliniere și cf. art. 43 cu teșitura colțului de 3m, ... a face reparații radicale la împrejmuirea despre str. Sevastopol, simplă reparație a grilajului de față”.

²⁸ Este probabil vorba de Șt. K. Cesianu (identificat cu fiul cel mare a lui Costică Cesianu), care va solicita reparațiile și în anul 1892, când semnează și cu inițialele prenumelui (AN. DMB Fond PMB-Tehnic dos. 66/1891 fila 150).

²⁹ AN. DMB Fond PMB-Tehnic dos. 73/1892 fila 122.

Autorizația de construcție obținută, coroborată cu planurile existente la Muzeul Municipiului București și cu planul cadastral din 1895, care arată că deja casa este retrasă pe aliniere, conduc la concluzia că în anul 1892 s-a realizat, pe baza proiectului arhitectului Leonida Negrescu, cea mai importantă transformare a casei Filipescu/Cesianu din lungul istoriei sale.

Arhitectul Leonida Negrescu (1860- ?), cel chemat să proiecteze noua înfățișare, modernizarea casei, își făcuse studiile la “École de Beaux-Arts” din Paris, cu arhitectul Jean Gaudet, unul din numele reprezentative pentru arhitectura eclectică de factură academică din capitala Franței. Absolvind în 1887, Negrescu își va începe cariera în București în anul 1889. A fost arhitectul Ministerului Instrucțiunii Publice și a devenit membru societar al Societății Arhitecților Români. Între realizările sale semnificative au fost: clădirea “Jockey Club” din piața Palatului Regal (demolată), aripa posterioară a Ateneului, diferite case, planuri tip pentru școli primare sau Gimnaziile din orașele Vaslui, Dorohoi etc. S-a înscris cu proiectele sale în expresia curentului eclectic de factură academică, fiindu-i specific repertoriul decorativ cu multe elemente neoclasice, folosite echilibrat.

Arhitectul Leonida Negrescu a realizat, desigur conform dorinței noului proprietar, Constantin Cesianu, o serie de lucrări ce au modificat radical înfățișarea inițială a caselor din Calea Victoriei nr. 151. Cele două clădiri au fost unificate (este posibil ca aceasta să fie o intervenție anterioară, dar mai sigur aparține etapei 1892, întrucât în zona de unificare adaosul de clădire oferă spațiul pentru plasarea grupurilor sanitare, obligatorii conform “Regulamentului pentru construcțiuni și alinieri” din 1890). S-a adăugat un acoperiș imperial, susținut de o șarpantă înaltă, ce a schimbat aspectul volumetriei clădirii. A fost o modalitate de a se înscrie în prevederile asupra înălțimii clădirilor din regulamentul de construcție valabil pentru Calea Victoriei fără a schimba în mod esențial planul original. Și, desigur, s-a modificat modernitatea exteriorului, arhitectul Negrescu găsind o expresie “modernă” vechilor case Filipescu/Cesianu.

Deși aspectul anterior este necunoscut, este evident că soluția propusă modifică radical vechea înfățișare a celor două case. Tratatând-o ca o singură clădire, proiectul arhitectului Negrescu propune și realizează:

IV.1.a. Planimetria-partiul-ui³⁰: casa continuă să păstreze planul tradițional, camerele fiind dispuse în funcție de axa coridor/sală/portic. Camerele importante erau spre stradă, iar cele ale dependențelor se legau cu ieșirile de serviciu.

Corpul A - parterul: planul plasează intrarea principală în mod neobișnuit în extrema de vest a corpului și nu conform modalității curente în centru, în axul volumului. Deci încăperea a treia din aripa sud-vest este un vestibul, din care se intra în camerele de reprezentare, în coridor și se urca la etaj. Scara era amplasată tot pe peretele de vest, pornind din dreptul ușii. Aceasta permitea luminarea încăperii prin plasarea unei ferestre pe peretele de vest, dinspre curte, iar în exterior, amplasarea sub acest gol a intrării la pivnița corpului A.

Coridorul împărțea nesimetric spațiul interior. Din coridor se putea face ieșirea și direct spre curte. În ordinea mărimii, cele mai importante încăperi sunt cele orientate spre artera principală - Calea Victoriei - încăperi care inițial, anterior tăierii unei părți a casei pentru aducerea sa pe noua aliniere, erau cu cca 22 mp. mai mari. Urmează camera spre curte și apoi cele spre str. Sevastopol. Interesantă este amplasarea unei a treia intrări direct din stradă, de pe latura străzii Sevastopol, într-o cameră-vestibul și de acolo în celelalte încăperi.

Corpul A - etajul: reia planul parterului, permițând și aici, ca și la parter, circulația între camere și de comandat cu ajutorul coridorului.

Corpul B: în cazul în care cele două clădiri au rezultat din două etape de construcție, acest corp a fost primul construit, deoarece era mai adaptat regulilor de amplasare existente la începutul secolului al XIX-lea, când locuințele erau situate mai retrase față de frontul străzii.

Corpul B: parterul: camerele sunt dispuse în anfiladă, având către curte, în fața lor, de-a lungul traveei centrale a corpului B, un portic ai cărui stâlpi masivi susțin etajul, aflat astfel, parțial, în consolă. Intrarea se face fie direct din curte, prin ușa situată în traveea de vest, fie pe sub portic.

Corpul B: etajul: scara este dispusă acolo unde se situa și intrarea, deci pe latura de vest a clădirii, retrasă spre peretele de nord, accesul fiind dat de intrările ce sunt amplasate lateral dreapta/stânga față de scară (nu frontal, ca în prezent). Camerele reiau înșirarea în anfiladă, dar fără a mai exista coridorul de circulație, trecerea făcându-se dintr-o încăpere în alta. Se păstrează coridorul doar ca soluție de

³⁰ Planul casei din 1892 s-a reconstituit pe baza informațiilor furnizate de: Planuri-fațade spre exterior și spre curte, semnate arh. L. Negrescu; planuri ale clădirii din 1940 (la preluarea clădirii de PMB); film video realizat de MMB (restaurator Dan Iliescu) în momentul în care se decopertase tencuiala pereților interiori ai corpului B.

circulație în corpul principal, acesta fiind folosit și pentru a completa spațiile de legătură între cele două clădiri.

IV.2.b. Tratarea fațadelor³¹

Gândind întregul volum ca o unitate, arhitectul l-a împărțit în două registre corespunzătoare celor două nivele - parter și etaj - și a gândit trei exprimări decorative armonice între ele, dar care nuanțează valoarea fiecărei fațade, respectiv: fațada corpului central, unitar tratat pe cele trei laturi: Calea Victoriei -Sevastopol/parțial și curte/parțial; fațada corpul secundar spre str. Sevastopol și ultima tratare, cea a fațadei - corpul secundar - spre curte.

Specific modului în care a fost concepută tratarea fațadelor de Leonida Negrescu este realizarea acelui ritm aproape egal de goluri și plinuri, introducând și ferestrele oarbe, când era necesar din punct de vedere funcțional.

Decorul corpului central îi subliniază importanța: la parter bosaje, volute decorative cu relief “cap de copil”; la etaj: ancadramente formate din frontoane susținute de console ce au pe ele motive vegetale, iar deasupra și dedesubtul ferestrelor panouri decorative cu motive animaliere și vegetale, cornișă sub forma unei frize ce alternează casete cu ghirlande decorative care subliniază ritmul golurilor cu motive decorative. Pe latura spre Calea Victoriei - balcon din feronerie cu motive vegetale (asemenea celui de la colț).

Colțul clădirii este teșit (conform prevederii din autorizația Primăriei Municipiului București, prevedere ce se înscrie în termenii Regulamentului de construire) cu balcon semicircular susținut de o consolă amplă în formă de scoică îmbrăcată cu motive vegetale. Este terminat cu un acoperiș sub formă de turnuleț.

Intrările sunt plasate astfel ca să respecte ritmul plin/gol impus întregii fațade și sunt tratate în același ton prețios, mai deosebită fiind aceea plasată spre curte, care exprimă intrarea principală și mai simplu, dar evident ca o intrare valoroasă, ușa spre str. Sevastopol.

Tratarea aripii Sevastopol, fațada spre stradă, subliniază funcțiunea sa de corp secundar dar aparținând aceleiași clădiri. Aceasta motivează soluțiile folosite de arhitect: reluarea unor motive decorative care conferă unitate întregii desfășurări cum sunt: bosajele parterului, brâul median, ritmul gol/plin. Apoi folosirea unor motive tratate simplificat, adică același mod de subliniere a ferestrelor din prelungirea bosajelor dar fără prezența volutelor decorative sau

³¹ Proiectul arh. L. Negrescu s-a realizat în totalitate în ceea ce privește remodelarea exteriorului și crearea ieșirilor spre str. Sevastopol. Dovadă sunt fotografiile realizate în anii ‘930 (Colecția MMB) în care se citesc fațadele conforme cu proiectul.

înlocuirea frontonului de tip clasic cu unul drept, sub care se plasează panoul decorativ care păstrează din decor numai motivele vegetale, panoul de sub fereastră rămânând nedecorat.

Se adaugă intrarea simplă, care este o etapă din raportul gol/plin care se desfășoară simetric parter-etaj.

Latura cea mai sobră rămâne aripa spre curte, al cărei aspect inițial, conform proiectului Negrescu, s-a putut deduce din elevația parțială existentă în dosarul de autorizare, ceea ce a permis numaidecât o reconstituire fragmentară. Etajul ritmat de gol/plin aplică o reducere la minimum a motivelor decorative de pe celelalte fațade: frontoane drepte, panouri nedecorate, brâu median. Parterul păstrând porticul elimină total motivele decorative, singurul element posibil unificator fiind același tip de bosaje ca pe celelalte fațade.

* * *

În perioada respectivă, la o dată necunoscută în absența autorizației de construcție, se vor ridica clădiri și pe lotul 2, adiacent, acela situat în continuarea lotului 1 pe str. Sevastopol nr. 36, dar marcat ca având un anume grad de separare. Construcția, posibil dependințele care lipsesc din imobilul principal, este o clădire în formă de L dispusă pe fundul de lot spre sud-vest și o altă clădire mai mică spre stradă în continuarea celei în formă de L. Între ele se află “curtea” ce o separă de lotul I, lot care este compus din Clădirea A+curte și grădină demarcate de un “grilaj de fer”.

Etapa III: nerealizată, 1900. Desigur la comanda proprietarului în anul 1900 un nou proiect ce urmărea remodelarea fațadei este realizat de arhitectului Ion D. Berindei. Acesta regândește modernitatea și o formulează într-o viziune eclectică de inspirație franceză cu predominanța vocabularului preluat din stilul Ludovic al XV-lea. Autorizația obținută și dorința proprietarului de schimbare au rămas însă numai la faza intenției.

Etapa IV: 1935 și după aceea. În perioada în care clădirea și imobilul erau în proprietatea Societății Radiodifuziunii Române și a servit acesteia s-au produs unele modificări radicale ale partiului.

IV.1.: 1935-1939. Astfel, în ultimele încăperi ale aripii secundare, aripa de vest, camerele sunt transformate în trei garaje³², beneficiind de intrare directă din curte datorită prezenței porticului și bineînțelese prin

³² În inventarul cu care se predă imobilul PMB în anul 1940 “[cam] 20. Un garaj, una fereastră cu geamuri, una ușă în 2 canaturi brad, instalație electrică, pardoseală de ciment [...] 21. Un garaj cu două ferestre cu geamuri [...] 2 uși pline, de brad, în 2 canate, una sobă de zid, instalație electrică, pardoseală de ciment [...] 22. Una sală [...] 23. Una cameră [...] 24. Un garaj cu una ușă de brad dublă în 2 canaturi, instalație electrică, **pardoseală de cărămidă**, una chiuvetă de fontă [...]” Arh. MMB.

modificarea intrării la încăperi, care este lărgită. Pentru circulație se realizează, ca intrare secundară, o ușă care se deschide direct către vestibulul de unde pornește scara corpului din spate. Tot atunci se prelungește coridorul de la etaj de-a lungul întregii aripi până la scara secundară și se separă jumătate din holul în care accede scara principală, care se transformă în baie (transformarea este posibil a fi de la o dată anterioară, când casa mai avea funcțiunea de locuință). În plus, evident pentru necesități funcționale, se reconfigurază o serie de spații.

Lotul II se păstrează neschimbat ca și configurație, dar au dispărut construcțiile, fiind înglobat lotului I.

IV.2. Modificări după 1940, când imobilul a trecut în proprietatea Primăriei Municipiului București. Atunci se vor realiza două categorii de intervenții.

IV.2.a. Modificări majore ale planimetriei și partiului (la o dată neidentificată) prin eliminarea funcțiunii de garaje, spațiile respective redevenind camere. De asemenea, se schimbă radical tratarea parterului corpului secundar din proiectul Negrescu, renunțându-se la portic, care este transformat într-o galerie de circulație închisă. De asemenea, se renunță la grupurile sanitare de la etaj, iar prin prelungirea unor ziduri se închide prima parte din coridorul aflat la etaj în corpul principal. Această modificare permite o reconfigurare a unor spații, inclusiv a coridorului.

De altfel va exista periodic, ca urmare a schimbării administratorului și, mai ales, a modificării funcțiunii, o reorientare a circulației interioare, prin închideri și deschideri diferite ale trecerilor dintre spații.

IV.2.b. Reparații curente realizate între anii 1945/1946, când se fac “reparațiuni la localul Muzeului Comunal din calea Victoriei nr. 151, executate de antrepriza Al. Dan. ...necesare...în urma bombardamentului”³³. La data respectivă se mai păstrau în interior: scafele plafonului la camerele 1, 2; ușa de stejar de la intrare cu “geam înglorat”, la care se aplică “vopsitul în ulei de in fierț”; pardoseala de mozaic în vestibul; scara principală din stejar și sobele pentru încălzire. Conform contractului, urmau să se realizeze următoarele lucrări : zugrăvitul plafoanelor și stucaturii, ce trebuia făcut în alb “csellin” și a pereților în alb crem. Urma tencuiala plafoanelor cu mortar de var gras și ipsos și trestie; și alte lucrări comune.

³³ AN. DMB Fond PMB-Tehnic dos. 51/1945 fila 38.

Ulterior s-au realizat reparații curente de întreținere, prima intervenție majoră (nefinalizată) fiind restaurarea care a început în anul 1992.

V. Valori arhitecturale, urbanistice și memoriale ale imobilului Filipescu/Cesianu din Calea Victoriei nr. 151³⁴

Imobilul și casa Filipescu/Cesianu este un exemplar reprezentativ pentru casa boierească de la începutul secolului al XIX-lea, din care s-au păstrat în București puține exemplare.

Caracteristicile sale, ce îi conferă valoare și se înscriu în criteriile de clasare ca monument istoric, sunt, din punct de vedere al memoriei istorice a orașului, supraviețuirea imobilului și casei, păstrate nemodificate ca parcelă, ocupare a lotului și, în proporție de 80%, construcție, așa cum au fost configurate la începutul secolului al XIX-lea.

Din punct de vedere urbanistic, parcela cu clădire, curte și grădină, este singurul exemplar de pe calea Victoriei care a păstrat toate aceste componente la dimensiunea, forma și amplasarea originală. Intervenția asupra casei de la sfârșitul secolului al XIX-lea nu a schimbat rezolvarea existentă, dar a reușit să o integreze volumetric și ca aliniament regulamentului de construcție atunci în vigoare pentru această porțiune a Căii Victoria. Ulterior s-au respectat și prevederile “Planului director de sistematizare a orașului București”, 1936, păstrând partea din imobil-grădină ca spațiu “non edificandi” deci ca spațiu verde.

În ce privește calitățile sale ca obiect de arhitectură, trebuie subliniat despre Casa Cesianu/Filipescu că aparține programului arhitectural al clădirilor cu funcțiunea de locuiță, funcțiune păstrată nemodificată în cea mai mare parte a existenței sale. Deși clădirea actuală a rezultat din unificarea a două case, modificările necesare cu ocazia respectivei intervenții au fost minore din punct de vedere al planimetriei. Ori, este necesar a se sublinia raritatea exemplarelor, în fondul arhitectural al orașului, specifice casei boierești de la începutul secolului al XIX-lea. Majoritatea celor păstrate sunt modificate tocmai în zonele esențiale, reprezentative. În plus nu trebuie ignorată nici calitatea de exemplar reușit, tipic pentru decorația eclectică de factură academică, cu elemente din repertoriul neoclasic.

Casa Filipescu/Cesianu, constituind una din lucrările exemplare pentru arhitectul Leonida Negrescu, a cărei operă principală a

³⁴ Datorită existenței în patrimoniul cultural bucureștean a mai multe case Cesianu (Casa Cesianu din Calea Victoriei 188, clasată M.I., Casa Cesianu din str. C. A. Rosetti nr. 5, propusă a fi clasată M.I., este necesară indicarea adresei.

dispărut, s-a încadrat în frontul vestic valoros al Căii Victoriei, fiind urmată de alte case reprezentative: Casa Gh. Filipescu, Casa Hristu, Casa Cerchez, Palatul Cantacuzino și așa mai departe.

Parcela și clădirea istorică care a mobilat-o încă de la începutul secolului al XIX-lea, asociată cu numele celor doi proprietari aparținând unor familii de prestigiu ale Bucureștilor, au rămas până la mijlocul secolului al XX-lea ca una dintre emblemele orașului, emblemă potențată de transformarea sa în sediu al Muzeului Municipal. Apoi însă “Casa Filipescu/Cesianu” a fost pierdută ca identitate, odată cu voita ștergere a memoriei orașului. Totuși, prezența - de-a lungul multor ani - a muzeului și clasarea sa ca monument istoric au salvat-o de la dispariție sau mutilare, prezentul oferindu-i șansele unui viitor în care să redevină unul din obiectivele identității orașului București.

Bibliografie

- Victor **Bilciurescu**, *București și bucureșteni de ieri și de azi*, Ed. Paideia, București, 2003.
- CLAYMOOR “Almanach-indicateur. Guide du High-Life. 1889”.
- Petre **Dache**, 5 decenii de activitate a Muzeului de istorie a Municipiului București, în **București.MIM**, IX, 1990, p. 39, (documente din arhiva Muzeului Municipiului București).
- Emanoil **Hagi-Mosco**, *București. Amintirile unui oraș*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1995.
- Nicolae **Lascu**, *Legislație și dezvoltare urbană. București 1831-1952*, Teză de doctorat, Institutul de arhitectură “I. Mincu”, București, 1997.
- Cezara **Mucenic**, *București. Un veac de arhitectură civilă. Secolul XIX*, București, Silex, 1997.
- Planul Orașului București redactat de Maiorul Rudolf von Borroczyn*, ediția 1946 (în 99 planșe).
- Planul Bukureștiului ridicat din porunca prea înălțatului domn stăpânitor Barbu Dimitrie Știrbei V.V. de Maior Rudolf Artur Borroczyn*, 1852 (detaliu).
- Maior D. **Pappazoglu**, *Bucuresci capitala României*, 1871 (detaliu).
- Planul Orașului București lucrat de Institutul Geografic al Armatei pentru Primăria Capitalei, în al XXX-lea an al Domniei M. S. Regelui CAROL I*, 1896 (detaliu).
- Planul Orașului București lucrat de Institutul Geografic al Armatei pentru Primăria Capitalei, în al XXXIII-lea an al Domniei M. S. Regelui CAROL I*, 1911 (detaliu).
- Dinu V. **Rosetti**, Însemnări privind activitatea Muzeului Municipal (1931-1948), în **București.MIM**, VIII, 1989, p. 349.

Abstract

The street initially called Podul Mogosoaiei (at present Calea Victoriei) is one of the most important thoroughfares of Bucharest, both from urban point of view and representative and architectural value of buildings. Along its last section, specially, it had a residential function: the big boyar families, such as Cantacuzino, Filipescu, Plagino, Manu and others were dwelling in that area.

Not far from the northern end of the street there is a housing land belonging, initially, to Filipescu family, who built their houses there, before 1847. Since 1890 that housing land has become the property of Cesianu family, who would command the modernizing of the old buildings, realized by architect Leonida Negrescu. Inaugurated in 1931, The Museum of the Town will function here after 1940.

Being considered representative from urban, architectural as well as memorial point of view, Filipescu/Cesianu house and housing land, almost unchanged till now, were included in the list of preserved building patrimony of Bucharest.

Caption of the figures

- Fig. 1.** Borroczyn plan (1846). Section 16 – detail (MMB Archives).
- Fig. 2.** Cesianu House (1892). Reconstitution of plans.
- Fig. 3.** Bucharest - Cadastre Plan 1895 - detail. Army Geographic Office (MMB Archives).
- Fig. 4.** Architect L. Negrescu's project (1892). Elevation of the façade towards Victoria Avenue.
- Fig. 5.** Architect L. Negrescu's project (1892). Elevation of the façade towards Sevastopol Street.
- Fig. 6.** Architect L. Negrescu's project (1892). Elevation of the façade towards the courtyard.
- Fig. 7.** Cesianu house (1935/1936). Ground floor plan.
- Fig. 8.** Cesianu house (1935/1936). 1st storey plan.
- Fig. 9.** Ground floor plan (1994). Reconstitution of construction stages.
- Fig. 10.** 1st storey plan (1994). Reconstitution of construction stages,
- Fig. 11.** Filipescu/Cesianu House - photo 1930 (MMB Archives).

Fig. 1. Planul Boroczyn (1846). Planșa 16 – detaliu (Arhiva MMB).

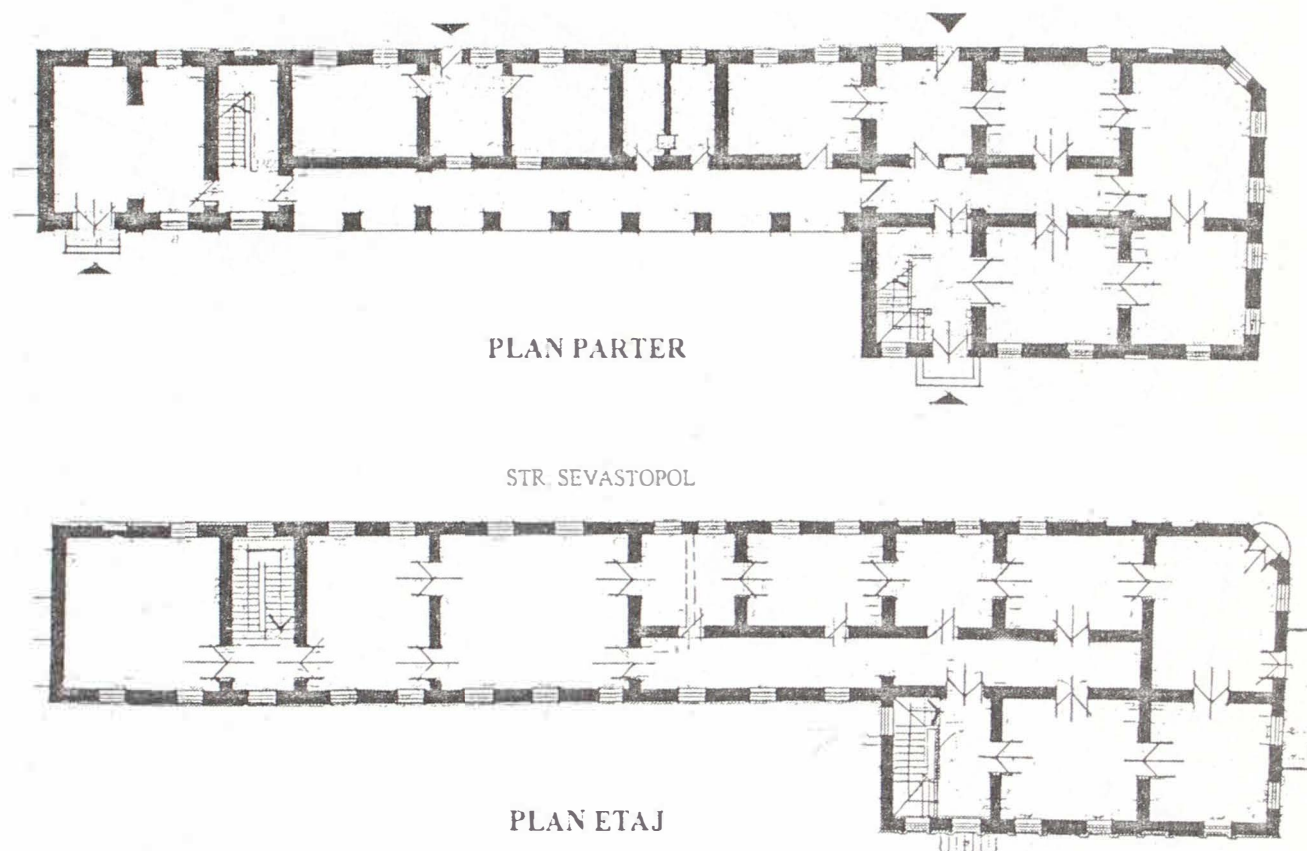

Fig. 2. Reconstituire planuri Casa Cesianu 1892.

Fig. 3. București - planul cadastral din 1895 - detaliu. Serviciul Geografic al Armatei (Arhiva MMB).

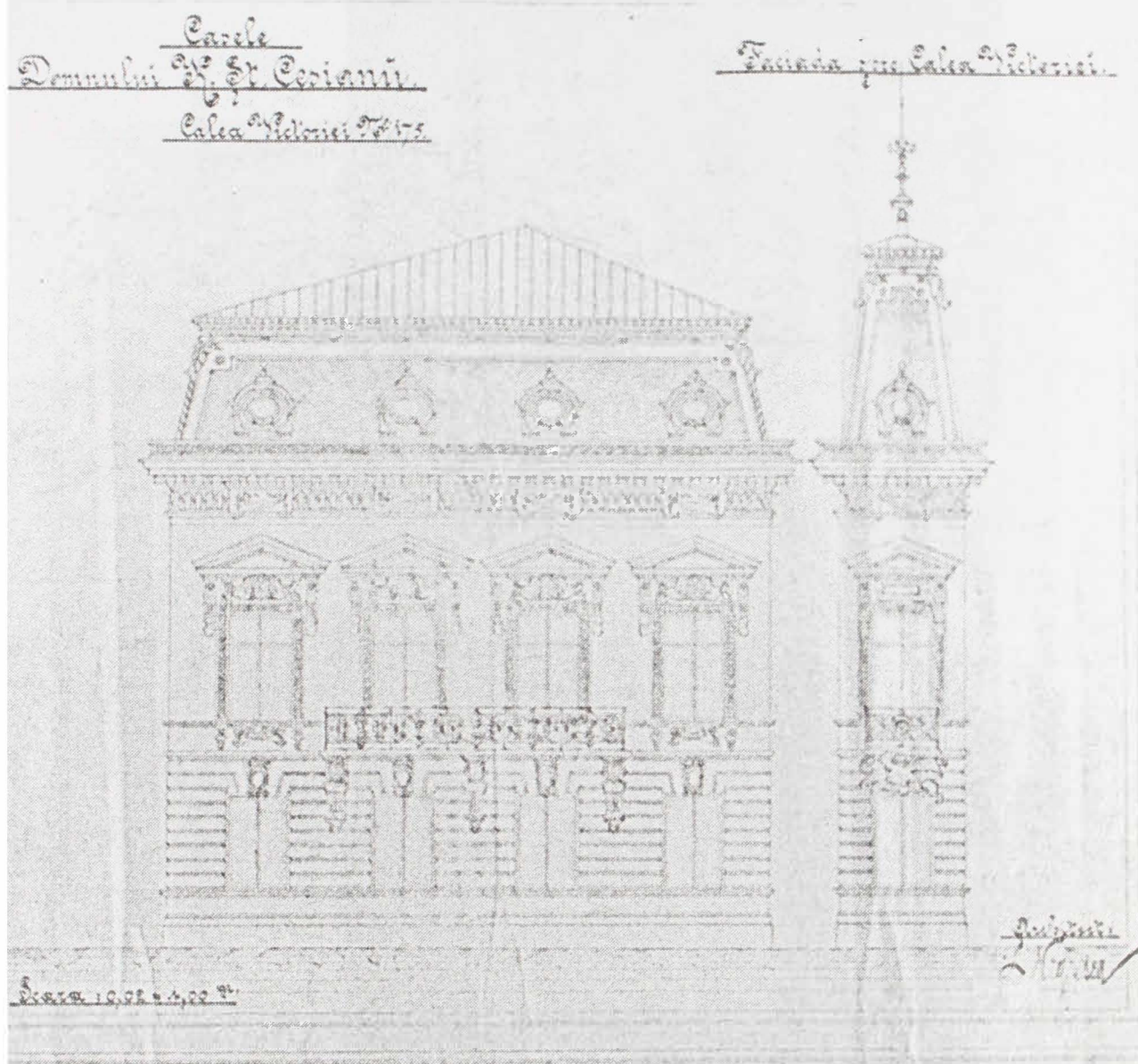

Fig. 4. Proiectul arh. L. Negrescu (1892). Elevația fațadei spre Calea Victoriei

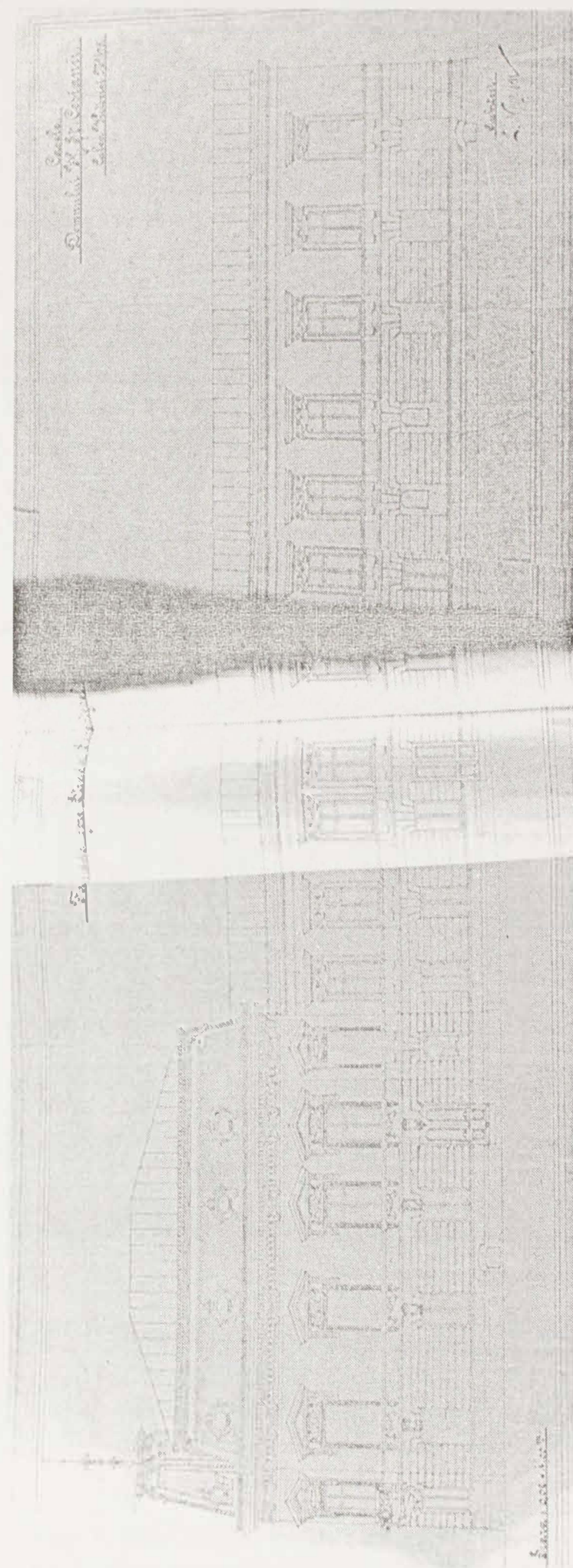

Fig. 5. Proiectul arh. L. Negrescu (1892). Elevația fațadei spre str. Sevastopol.

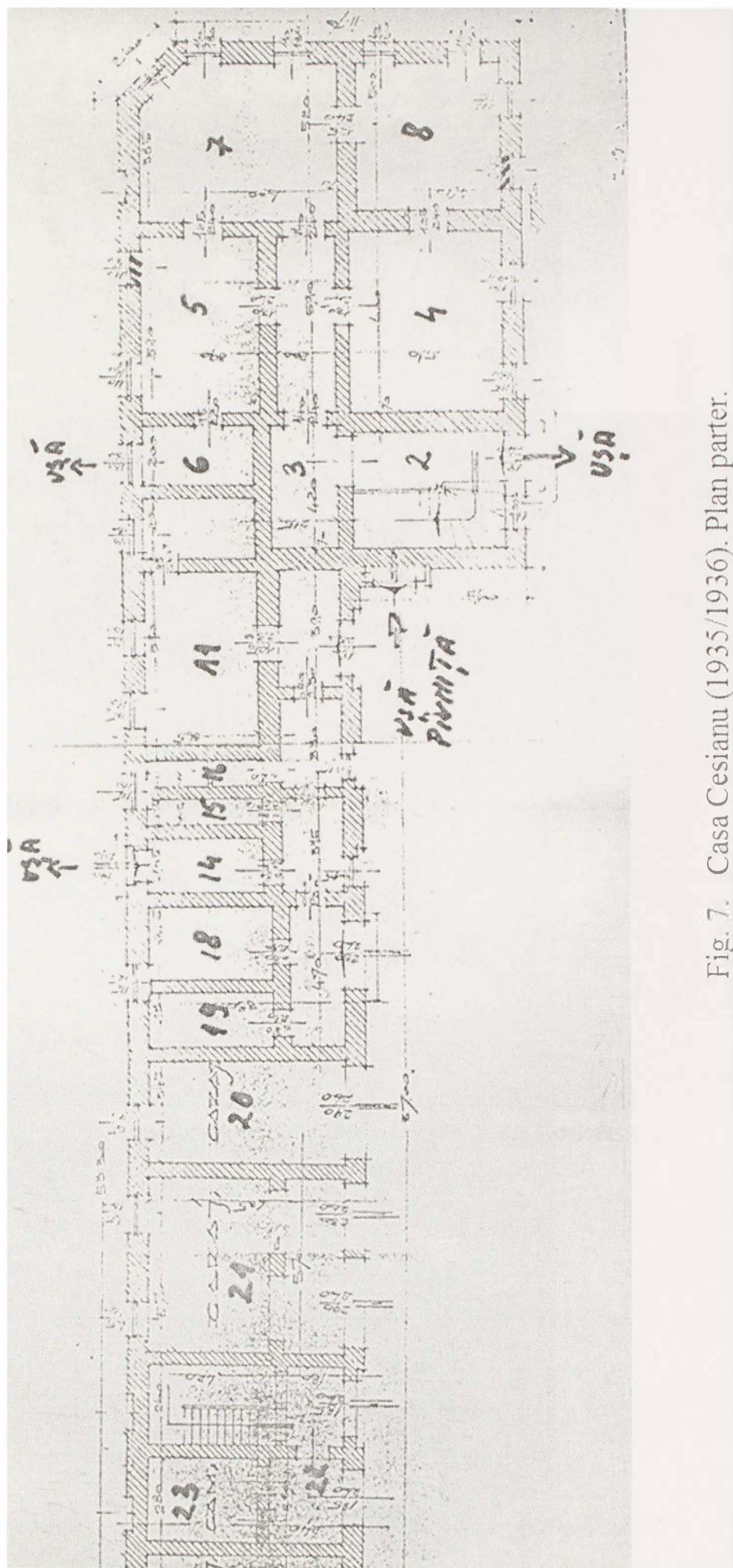

Fig. 7. Casa Cesianu (1935/1936). Plan parter.

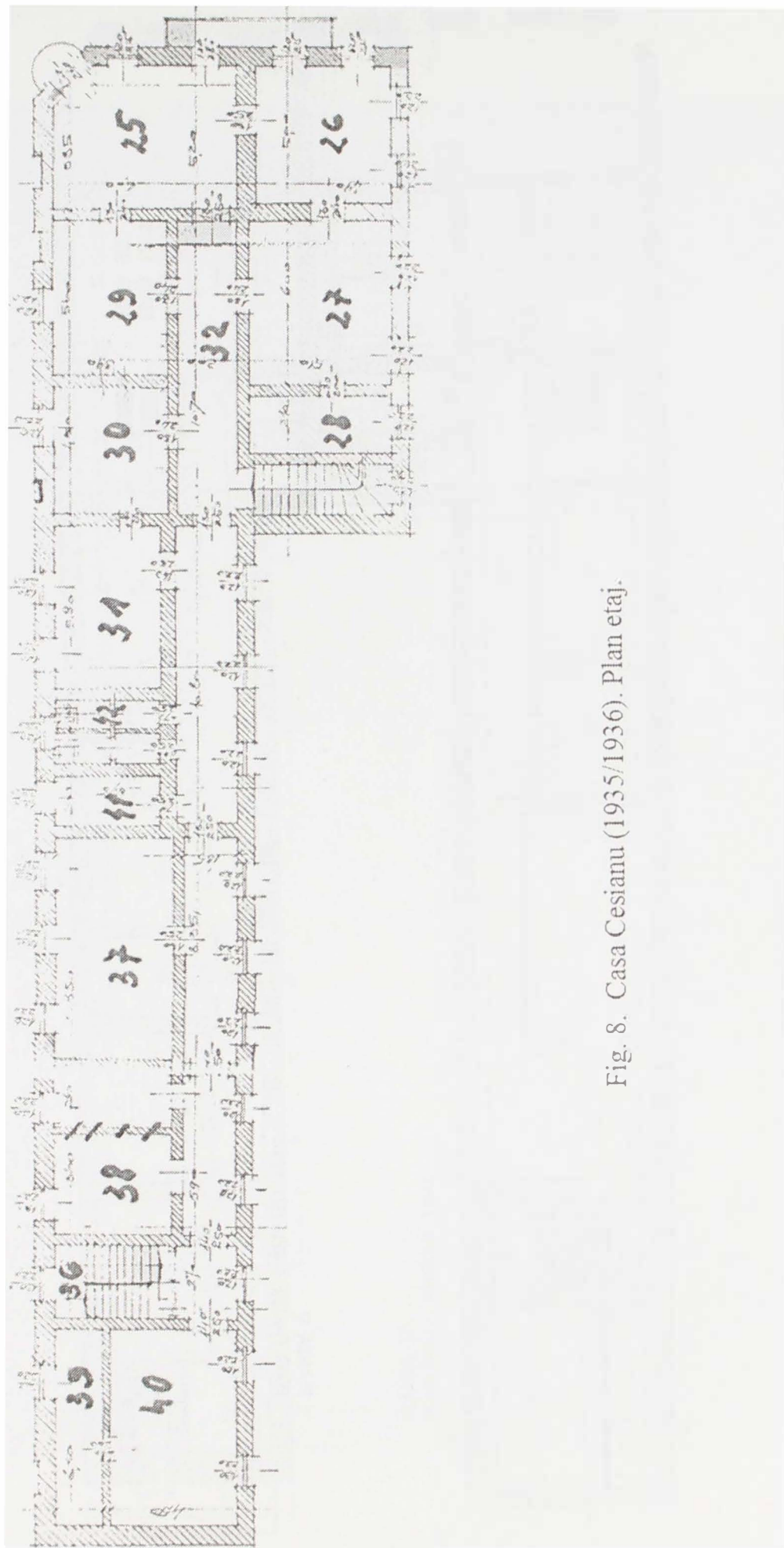

Fig. 8. Casa Cesianu (1935/1936). Plan etaj.

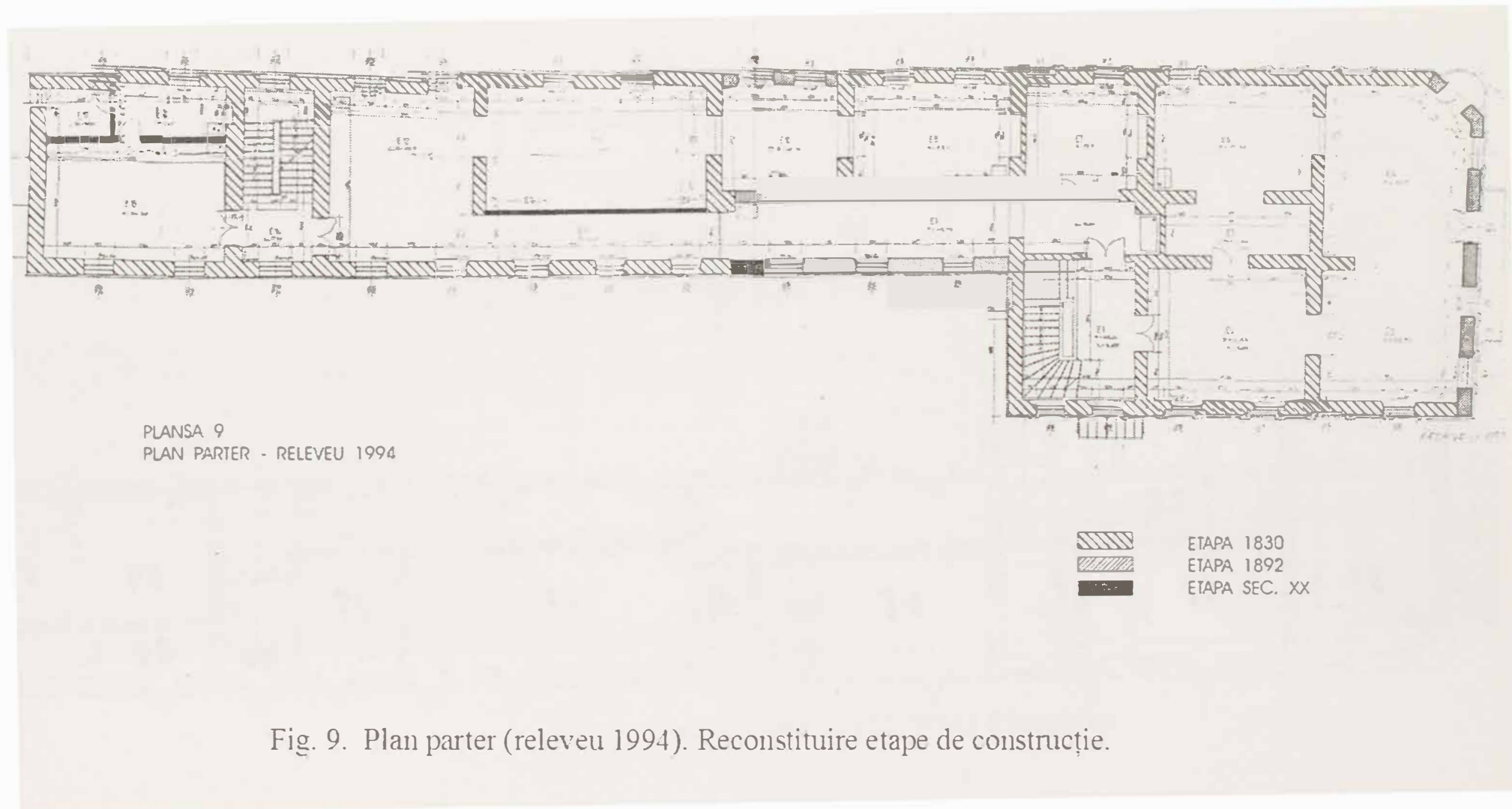
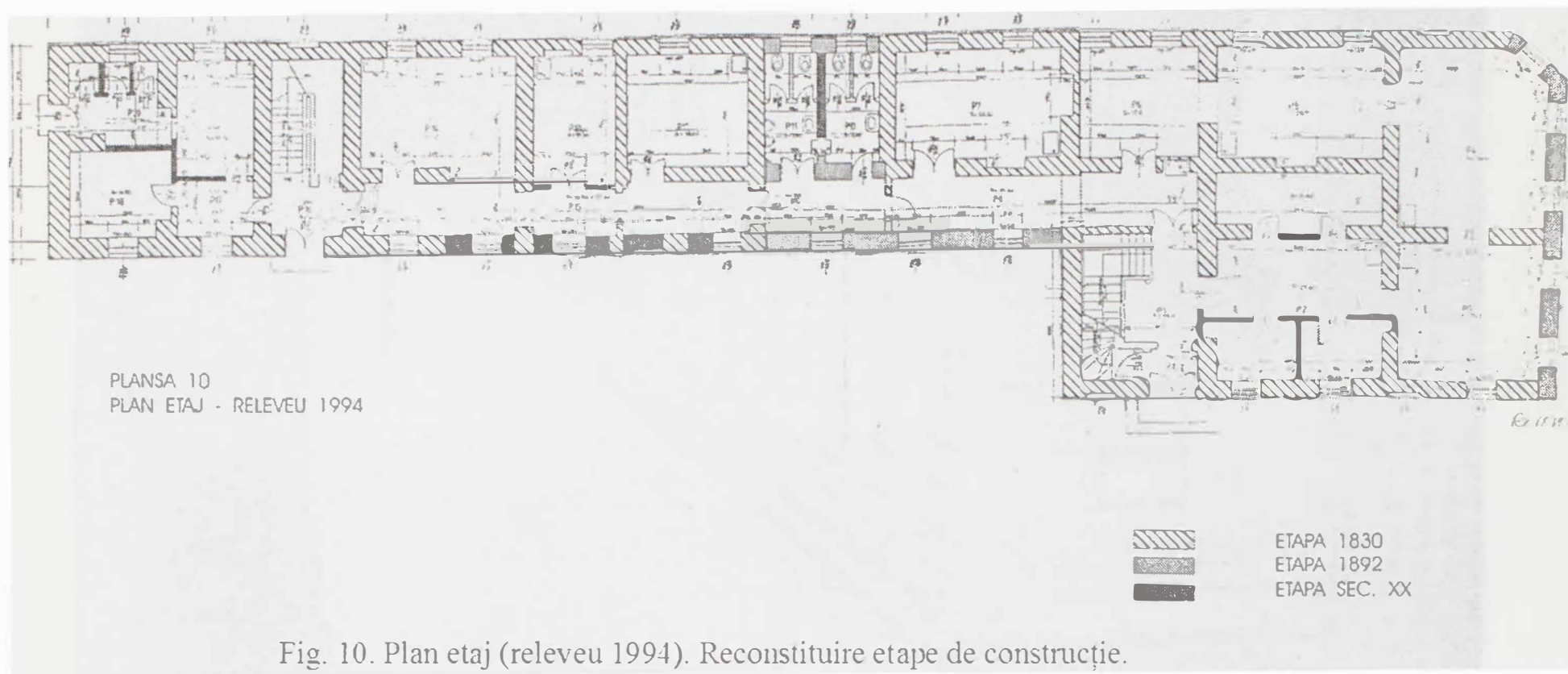

Fig. 9. Plan parter (relevu 1994). Reconstituire etape de construcție.

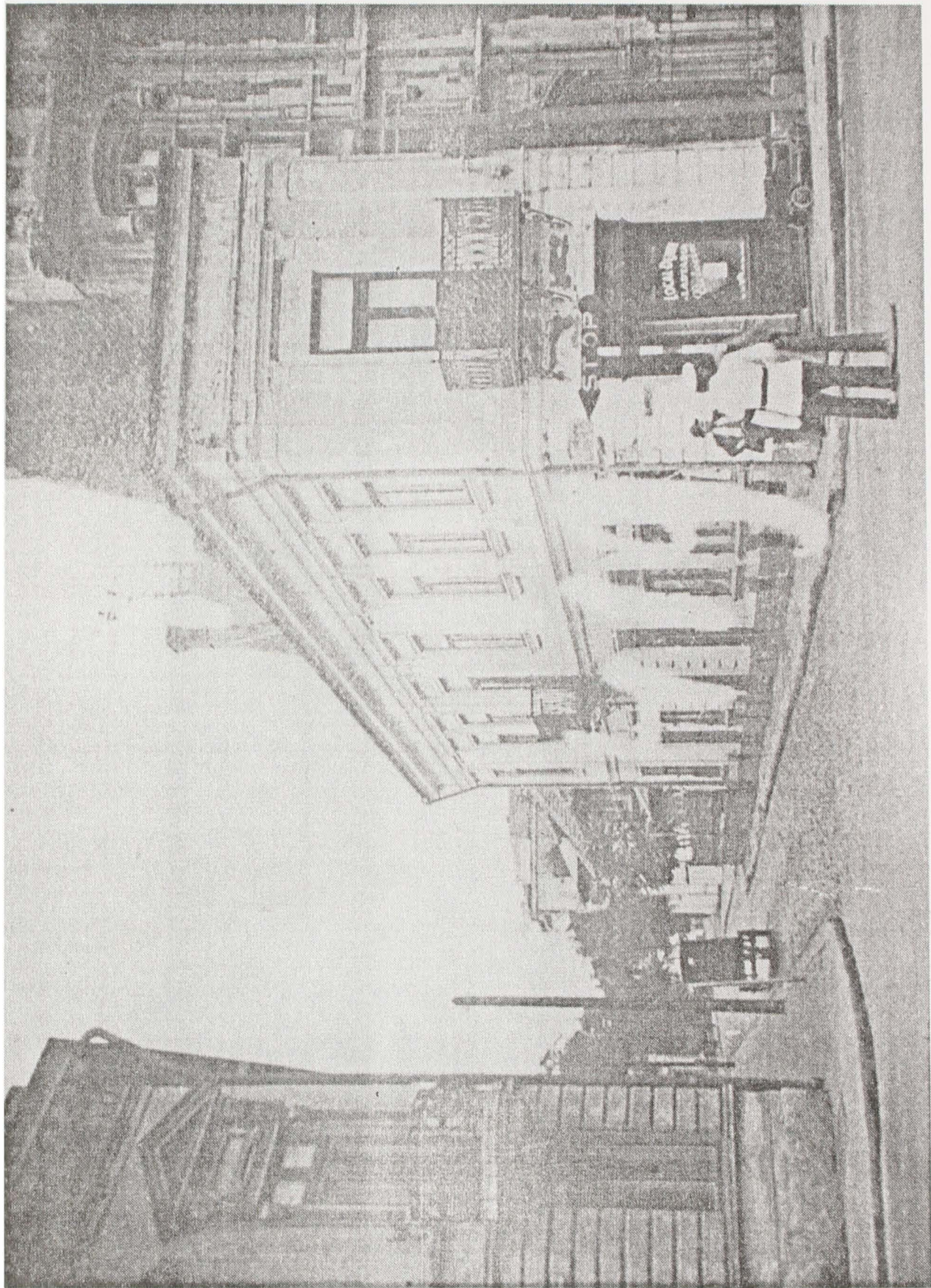

Fig. 11. Casa Filipescu/Cesianu – anii '930 (Arhiva MMB).

p. 2879

